

373.2 (082)
C 91

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
ДВНЗ «Криворізький національний університет»
Криворізький педагогічний Інститут
Кафедра теорії і практики початкової освіти**

СУЧАСНА ОСВІТА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник наукових і науково-методичних праць

Випуск 5

**Кривий Ріг
КПІ
2013**

«Для чого це потрібне?» та ін. Здатність дитини бачити проблему та формулювати її у вигляді питання – це основа вміння будувати у подальшому повноцінний навчальний діалог з вчителем, спрямований на знаходження істини шляхом дискусії, добування скритого знання з допомогою навідних питань (майєвтики). За своїм призначенням майєвтика є засобом надання допомоги у формулюванні або народженні особистісної думки; майєвтика орієнтована на «запуск» механізму особистісного мислення [3, с. 68]. Це сумісний (Учень – вчитель) пошук істини, проблемний діалог, що є на сьогоднішній день надзвичайно актуальним, зважаючи на те, що існуючі методи і форми роботи педагога з дітьми здебільшого побудовані згідно принципу «стимул – реакція» [2, с. 110].

Висновки. Як бачимо, одне з найважливіших завдань – формувати у дітей вміння задавати питання. Якщо дитина увесь час стоїть перед проблемою: «Чому так, а не інакше?» – це і є допитливість розуму. Здатність захоплюватися, жадоба розумової діяльності і визначає рівень розвитку творчих можливостей дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронцов Д. Д. Страна детства /Дмитрик Дмитриевич Воронцов. – М. :Знание, 1986. – 96 с.
2. Гавришак Л. І. Проблеми вдосконалення педагогічної взаємодії: можливості майєвтики /Л.І. Гавришак // Матеріали міжнародної наукової конференції «Майєвтика у системі психологічних знань. – Київ : ТПУ, АПНУ, ІП АПНУ, 1993. – С. 110.
3. Польшин А. К. Майєвтика і проблема відмінності мислення і псевдомислення. – Там же. – С.68.
4. Субботский Е. В. Ребенок открывает мир: [кн. для воспит.дет. сада] / Евгений Васильевич Субботский. – М. : Просвещение, 1991. – 207 с.
5. Фесюкова Л. Б. Я та інші. Соціально-особистісний розвиток / Лариса Борисівна Фесюкова. – Харків: ТОВ Вид-во « Ранок», 2007. – 12 мал. – (серія «Бесіди за малюнками).
6. Шумакова Н. Б. Возраст вопросов / Наталья Борисовна Шумакова. – М.: Знание, 1990. – 80 с.

І. В. Онищенко

*к. філол. н, доцент кафедри теорії
і практики початкової освіти КПІ ДВНЗ «КНУ»*

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті визначено ставлення студентів спеціальності «Початкова освіта» до використання комп'ютерних технологій у процесі фахової підготовки, проаналізовано рівень їхньої готовності до застосування комп'ютерних засобів навчання у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: інформатизація освіти, комп'ютерні технології, готовність до використання комп'ютерних технологій, інформаційна культура.

Постановка проблеми дослідження. Активне впровадження комп'ютерних технологій, прогресивні зміни в змісті професійної діяльності вчителя початкових класів вимагають фахівців освічених, творчих, активних, соціально зорієнтованих, обізнаних з комп'ютером, навчених отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високо технологічного суспільства. У сучасних освітніх стандартах вищої освіти комп'ютерні технології розглядаються як необхідний компонент навчального процесу, як одна зі змістовних складових підготовки вчителів початкової школи, спосіб здобування знань, набуття умінь і навичок, засвоєння способів пізнавальної діяльності, розвиток творчих здібностей майбутніх фахівців.

Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі вищого педагогічного закладу позитивно впливає на всі його компоненти: мету, зміст, методи, організаційні форми та засоби навчання, що дозволяє вирішувати складні і актуальні завдання професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів. Погоджуємося з думкою М. Жалдака, що створення і широке впровадження в повсякденну педагогічну практику комп'ютерних технологій є одним з ефективних шляхів інформатизації навчального процесу, підвищення якості професійної підготовки майбутніх спеціалістів, активізації навчально-пізнавальної і науково-дослідної діяльності студентів ВНЗ, розкриття їхнього творчого потенціалу, збільшення ролі самостійної та індивідуальної роботи [1, с. 3].

Аналіз актуальних досліджень. Проблемам удосконалення навчально-виховного процесу, зокрема інформатизації освіти, присвятили свої праці учені В. Биков, Б. Гершунський, М. Жалдак, Г. Клейман, А. Коломієць, Є. Машбиць, Н. Морзе, Р. Нортон, Л. Петухова, І. Підласий, Й. Ривкінд, С. Семеріков, Б. Скіннер, Р. Сміт, О. Співаковський, Р. Тайлер, Є. Толман, Дж. Хартлі та ін.

Вагомий внесок у розв'язання питань професійної підготовки вчителів початкових класів зробили вчені А. Алексюк, Ю. Бабанський, Н. Бібік, О. Біда, В. Бондар, М. Вашуленко, М. Гриньова, І. Зязюн, М. Кларін, Н. Ничкало, О. Пехота, І. Підласий, В. Радул, Н. Побірченко, О. Савченко, Г. Тарасенко, Л. Хомич, І. Червінська, І. Шапошнікова та ін.

Особливості використання комп'ютерних технологій у вищій та середній школі висвітлені в дослідженнях С. Архангельського, Н. Балик, Н. Воропай, Ю. Горошко, О. Горячева, В. Дровозюка, М. Жалдака, І. Забара, Т. Зайцевої, А. Коломієць, Т. Корольової, Ю. Машбиця, Н. Морзе, Т. Олійник, Л. Петухової, С. Ракова, Ю. Рамського, Й. Ривкінда, О. Співаковського, О. Суховірського, І. Шапошнікової, О. Шиман та ін.

В основу галузевих стандартів вищої освіти України покладена вимога щодо комп'ютеризації навчального процесу, але певні соціально-

економічні умови та особистісні чинники ускладнюють процес впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес. Наразі існують суперечності між інертністю традиційної системи професійної освіти та швидкістю оновлення дидактичних систем; між нагальною потребою суспільства в учителях початкової школи, які на високому рівні вміють використовувати комп'ютерні технології у своїй професійній діяльності, та існуючою системою професійної підготовки цих фахівців; між необхідністю формування комп'ютерної грамотності у майбутніх учителів початкової школи та її практичним втіленням, що зумовило вибір теми статті.

Формулювання цілей статті. Мета статті – визначити ставлення студентів спеціальності «Початкова освіта» до використання комп'ютерних технологій у процесі фахової підготовки та рівень їхньої готовності до застосування таких технологій у майбутній професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів з використанням комп'ютерних технологій – це процес засвоєння студентами спеціальних теоретичних знань, практичних вмій та навичок використання комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи, які у подальшому забезпечують ефективність професійно-педагогічної діяльності майбутнього фахівця початкових класів.

Готовність майбутніх учителів початкових класів до використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності ми визначаємо як інтегровану характеристику особистості студента, яка базується на свідомому сприйнятті та вираженому інтересі до майбутньої професії вчителя початкових класів і характеризується наявністю потреби, знань, умінь та навичок здійснювати професійну діяльність із застосуванням комп'ютерних технологій.

Широке використання комп'ютерних технологій у початковій школі спонукає до перегляду змісту підготовки майбутнього вчителя початкових класів у ВНЗ. На думку О. Хмизової, основними шляхами ефективного застосування комп'ютерних технологій під час викладання педагогічних дисциплін за кредитно-модульною системою навчання є: надання студентам доступу до інформаційно-довідникових ресурсів комп'ютерної мережі; стимулювання інтересу, потреби у професійному самовдосконаленні; зростання ефективності управління навчальною роботою; удосконалення форм і методів контролю і самоконтролю пізнавальної діяльності студентів [4, с. 509].

Діагностування стану готовності майбутніх учителів початкових класів до використання комп'ютерних технологій у процесі професійної підготовки відбувалося серед студентів спеціальності «Початкова освіта» Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет». Опитування проводилося за допомогою методів анкетування, бесіди, спостереження. В опитуванні взяли участь 247 студентів денної та заочної форми навчання.

- Питання анкети були спрямовані на таких визначення таких аспектів:
- зацікавленості студентів працювати з комп'ютерною технікою;
  - обізнаності з різними операційними системами, комп'ютерними технологіями;
  - рівня умінь використовувати комп'ютерні технології у процесі підготовки до семінарських, практичних та лабораторних занять;
  - частоти звернення до електронних бібліотек, Internet-енциклопедій, словників, електронних посібників тощо;
  - участі у наукових Інтернет-заходах (Інтернет-конференціях, Інтернет-семінарах та ін.);
  - виявлення пріоритетів студентів щодо опанування педагогічних дисциплін за допомогою комп'ютерних технологій або на основі традиційних методів навчання.

Аналіз результатів анкетування, спостережень показав, що у майбутніх учителів початкових класів наявний певний інтерес до використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі. Усі респонденти вважають за необхідне мати знання комп'ютерної техніки для професійної діяльності. 87 % студентів мають достатні навички володіння комп'ютером та засобами інформаційних технологій. Лише 12 % студентів зазначають, що недостатньо володіють цими навичками, але бажають їх удосконалювати.

88 % студентів, які брали участь в опитуванні, отримують позитивні емоції від роботи з комп'ютером, що посилює їхню мотивацію до навчання. Позитивне ставлення до використання комп'ютерних технологій під час учбової діяльності у 89 % студентів пояснюється тим, що їм подобається як представлено наочний матеріал (таблиці, схеми, ілюстрації, відео, анімація тощо), швидкість отримання корисної інформації за мінімальний проміжок часу, полегшені «умови праці» і т.п. Лише 7 % респондентів проявляють байдужість до подібних нововведень.

Результати анкетування показали, що 94 % респондентів при підготовці до семінарських, практичних та лабораторних занять звертаються до інформаційно-комунікаційних технологій, а 79 % респондентів, до того ж, використовують Інтернет для пошуку корисної інформації з метою якісної підготовки до виконання різних завдань. 36 % опитаних вказали, що систематично звертаються до електронних підручників, посібників, електронних банків тестів, додаткових навчальних матеріалів (електронних енциклопедій, словників, наукових журналів, збірників наукових праць та ін.), 48 % студентів до цих джерел звертається епізодично, а 15 % респондентів взагалі ними не користувалися.

На запитання, чи користувалися Ви комп'ютерними технологіями у процесі науково-дослідної роботи, 84 % студентів зазначили, що під час підготовки курсових, кваліфікаційних робіт, наукових проектів мали регулярний досвід роботи з комп'ютерною технікою, зверталися до Інтернет-джерел, створювали слайдові презентації. Однак, серед усіх опитаних

жоден зі студентів не брав участі в наукових Інтернет-конференціях та семінарах, хоча 29 % респондентів брали участь у тематичних (профільних) форумах і чатах як формах реалізації професійного спілкування.

Також нами була досліджена думка студентів щодо користування ними електронними навчально-методичними матеріалами з дисциплін, розміщеними на сайті Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет». Ми з'ясували, що 63 % респондентів постійно звертаються до сайтів кафедр, користуються розміщеною там науковою, навчальною літературою, методичними рекомендаціями до навчальних курсів тощо; 36,1 % опитаних взагалі не зверталися на сайт університету з цією метою.

На запитання, як впливає комп'ютер на процес навчання у ВНЗ, 83 % опитаних указали, що комп'ютерні засоби є необхідними для проведення занять у вищій школі, за допомогою них активізується увага студентів. 48 % респондентів зазначили, що комп'ютерні засоби підвищують інформативність лекції, забезпечують можливість здійснити лектором повтор найбільш складних моментів заняття. У своїх відповідях 29 % студентів підкреслили, що за допомогою комп'ютерних технологій можна паралельно сприймати зорову та слухову інформацію.

Аналіз педагогічних можливостей комп'ютерних технологій слугував базою для обґрунтування та змістовного наповнення педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів з використанням комп'ютерних технологій, якими було визначено такі:

- забезпечення технологізації процесу викладання психолого-педагогічних дисциплін засобами комп'ютерних технологій;
- створення мотиваційно насиченого інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища у ВНЗ;
- застосування інноваційних підходів до організації навчання майбутніх вчителів початкових класів;
- забезпечення стійкої мотивації студентів до використання комп'ютерних технологій;
- доповнення змісту підготовки майбутніх учителів початкових класів теоретичними знаннями і практичними вміннями щодо застосування комп'ютерних технологій у професійно-педагогічній діяльності.

Висновки. Наукові та практичні результати дослідження дозволяють зробити такі висновки:

1. Провідне місце у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів займають комп'ютерні технології, використання яких інтенсифікує навчальний процес у вищій школі, формує у студентів мотиваційно-ціннісне ставлення до професійно-педагогічної діяльності, виховує інформаційну культуру майбутніх фахівців початкової школи. Результати опитування показали, що студенти мають достатні навички володіння комп'ютером і засобами інформаційних технологій, проявляють значну зацікавленість до використання комп'ютерних технологій у процесі про-

фесійної підготовки, готові до використання їх у майбутній професійній діяльності.

2. Ми з'ясували, що основними факторами, що перешкоджають повноцінному впровадженню комп'ютерних технологій у навчальний процес вищої школи, є інерційність системи освіти до нововведень, відсутність або недостатня кількість сучасних технічних засобів навчання, не підготовленість науково-педагогічних кадрів до використання комп'ютерних технологій, відсутність норм часу на розробку електронних навчально-методичних матеріалів, проблеми фінансування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал комп'ютерно-орієнтованих систем навчання математики // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: [зб. наук. праць]. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2003. – Вип. 7. – С. 3-16.
2. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ: [монографія] / Р. С. Гуревич, Г. Б. Гордійчук, Л. Л. Коношевський та ін.; за ред. проф. Р. С. Гуревича. – Вінниця : ФОРМІС, 2011. – 348 с.
3. Снігур О. М. Формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / О.М. Снігур. – К., 2007. – 22 с.
4. Хмизова О. В. Функціональні можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів початкових класів / О. В. Хмизова // Педагогічний дискурс: [зб. наук. праць]. – Хмельницький : ПП Балюк І. Б., 2011. – Вип. № 10. – С. 506-509.

В. М. Орлова

вчитель початкових класів КЗШ № 73,

вчитель вищої категорії

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «ШКОЛА ЕЙДЕТИКИ» В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті обґрунтована доцільність та особливості використання технології «Школа ейдетики» в роботі вчителя початкових класів. Наведено ряд прикладів вправ для розвитку уяви молодших школярів, які допомагають оволодіти осмисленим використанням своєї уяви для відтворення будь-якої інформації.

Ключові слова: едейтизм, асоціативне мислення, піктограми.

Сьогодні перед багатьма вчителями постає думка: яким методам і прийомам надати перевагу? Що робити, аби кожному учневі було легко і цікаво здобувати знання? Зараз пропонується багато методик і одна з них – «Школа Ейдетики».